

WIADOMOŚCI TARNOWSKIE

Ilustrowany tygodnik polityczny, gospodarczy, społeczny i informacyjny.

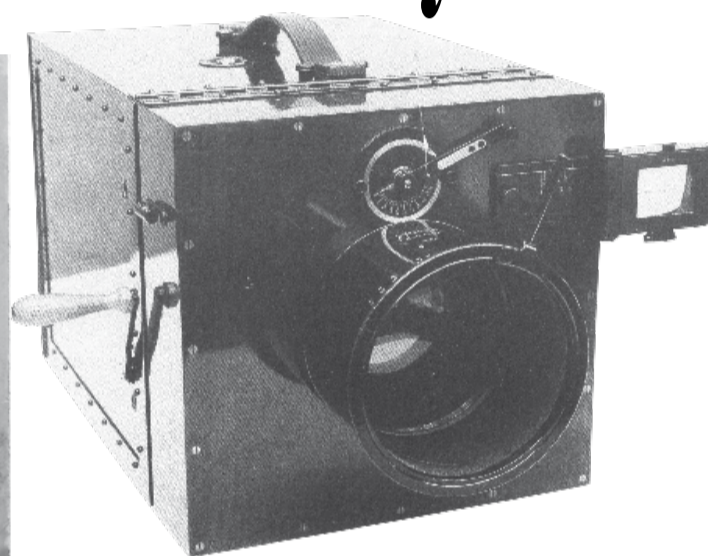
Rok VIII.

Tarnów, listopad 2012 r.

Nr. 32

Redakcja i Administracja: Urząd Miasta Tarnowa, Wydział Marki Miasta, ul. Rynek 7, 33-100 Tarnów

Jan Szczepanik – tarnowianin z wyboru

Trzeci model kamery Szczepanika przechowywany w „The Science Museum” w Londynie

Jan Szczepanik urodził się 13 czerwca 1872 roku w Rudnikach k. Mościsk na Ziemi Przemyskiej. Sławę zdobył już jako 24-latek; dwa lata później został przyjęty na specjalnej audiencji u cesarza Austro-Węgier Franciszka Józefa I. Nauczyciel, wynalazca, geniusz, nazywany „polskim Edisonem” lub „da Vinci z Galicji”.

Dzięki swojemu talentowi i wyobraźni dotknął przestrzeni niedostępnej i niezrozumiałej jemu współczesnym. Jego dokonania wynalazcze obejmują wiele dziedzin i tematów (tkactwo, tkanina kulochronna, telewizja, fotografia barwna, film barwny, film dźwiękowy, urządzenia hamulcowe, samoczynny regulator ciągów kominowych, telegraf bez drutu, automatyczny karabin, kolorometr, udoskonalony pług, aeronautyka, słońcozbiór, urządzenia hamulcowe, kolejnictwo).

Podczas swojego 54-letniego życia uzyskał około 100 patentów na wynalazki, przygotował kilkaset projektów wynalazczych.

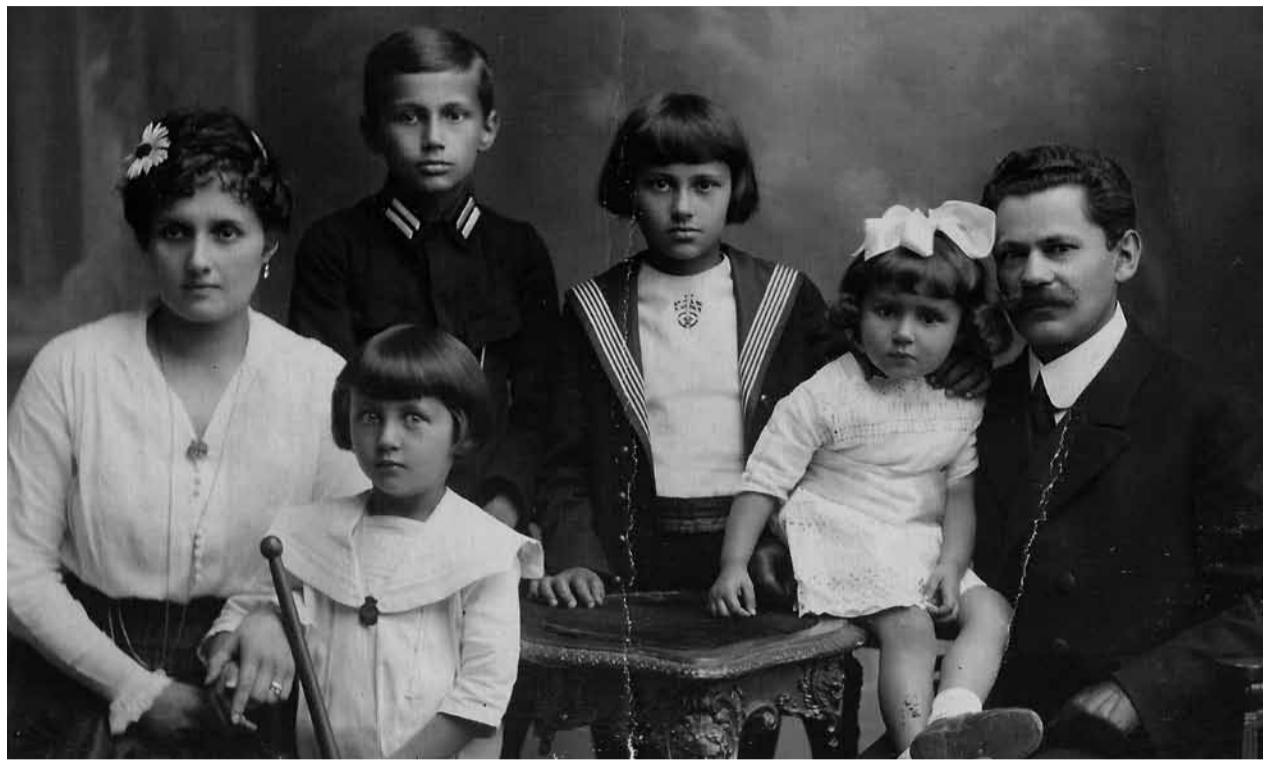
Wynalazkiem, który przyniósł Szczepanikowi rozgłos, była jedwabna tkanina kulochronna, która uratowała życie królowi Hiszpani Alfonsowi XIII. Za to wybitny Polak został uhonorowany tytułem „Kawalerem Orderu Izabeli Katolickiej”.

Poprzez małżeństwo z Wandą Dzikowską, córką lekarza powiatowego, związał się od 1902 r. z Tarnowem. Tutaj też zmarł otoczony rodziną 18 kwietnia 1926 r. i spoczął na Starym Cmentarzu.

Wielka miłość i rodzina

Państwo Młodzi Wanda i Jan Szczepanikowie
w dniu ślubu 8 listopada 1902 r.

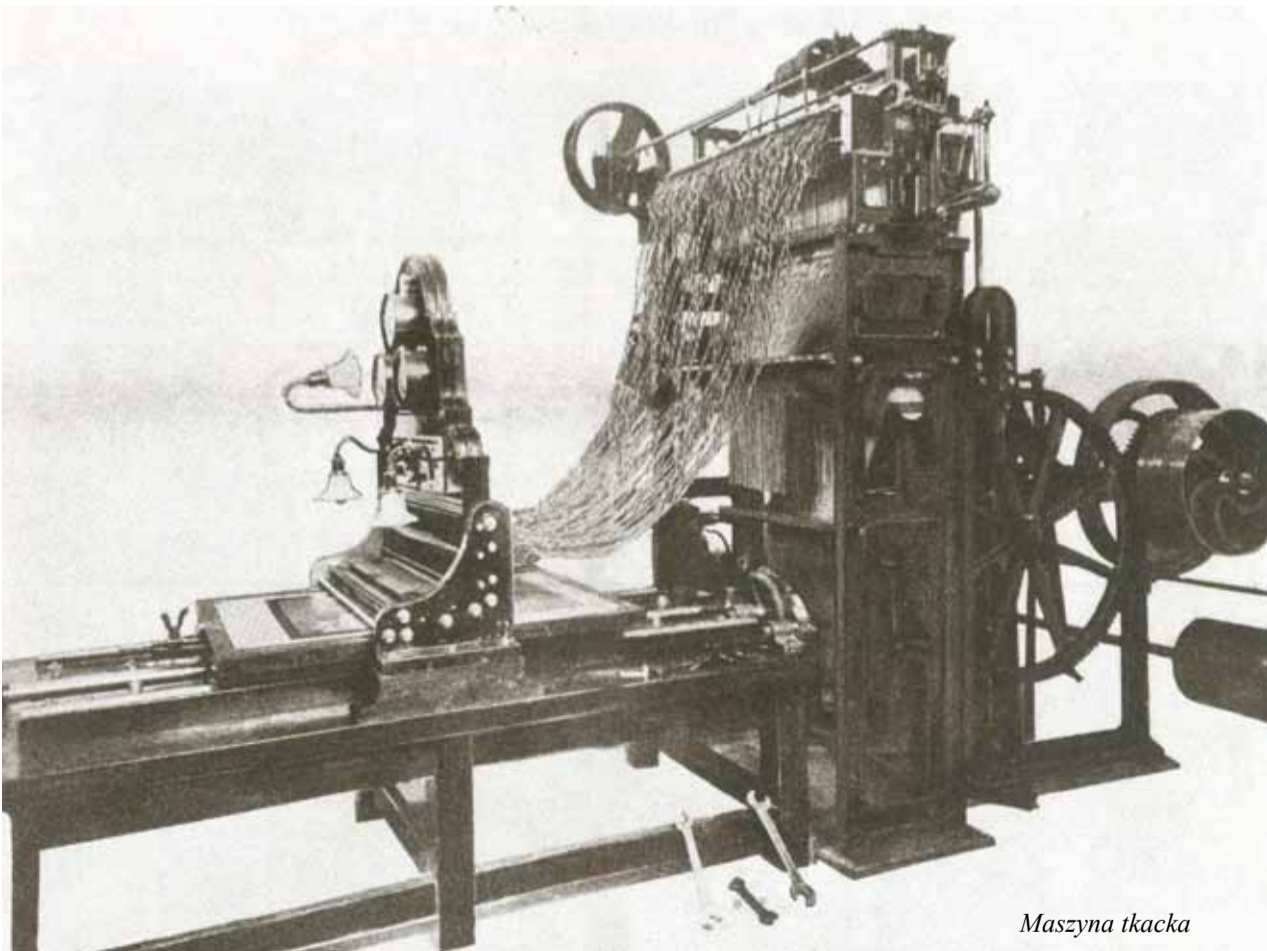
Fotografia rodzinna Jana Szczepanika. Od lewej żona Wanda, przy niej Boguś,
za nim stoi Zbyszko, obok Danek, Lala z ojcem. Tarnów 1917

Jan Szczepanik w roli pana młodego przyjechał do Tarnowa z Wiednia w towarzystwie Franza Habricha. Wanda od narzeczonego otrzymała w prezencie kolczyki z brylantem. Wtedy nie wiedziała, że w przyszłości sprzeda je, by ratować życie ukochanego.

Okres tarnowski był pomyślny dla Szczepanika, zarówno w sferze rodzinnej, jak i wynalazczej. Tu urodziły się dzieci Wandy i Jana: synowie Zbigniew (1906), Bogdan (1908), Bogusław (1912) i jedyna córka Maria „Laluchna” (1914).

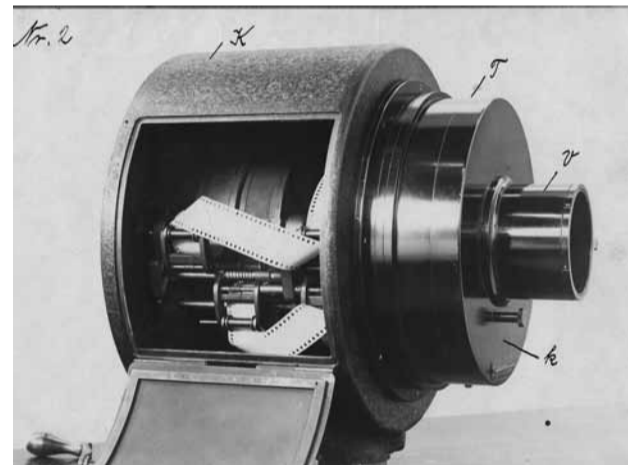
W domu rodzinnym Szczepaników panowała dobra, serdeczna atmosfera. Dla dzieci, które bardzo kochał i był z nich dumny, wynalazca znajdował zawsze czas.

Wynalazki i patenty

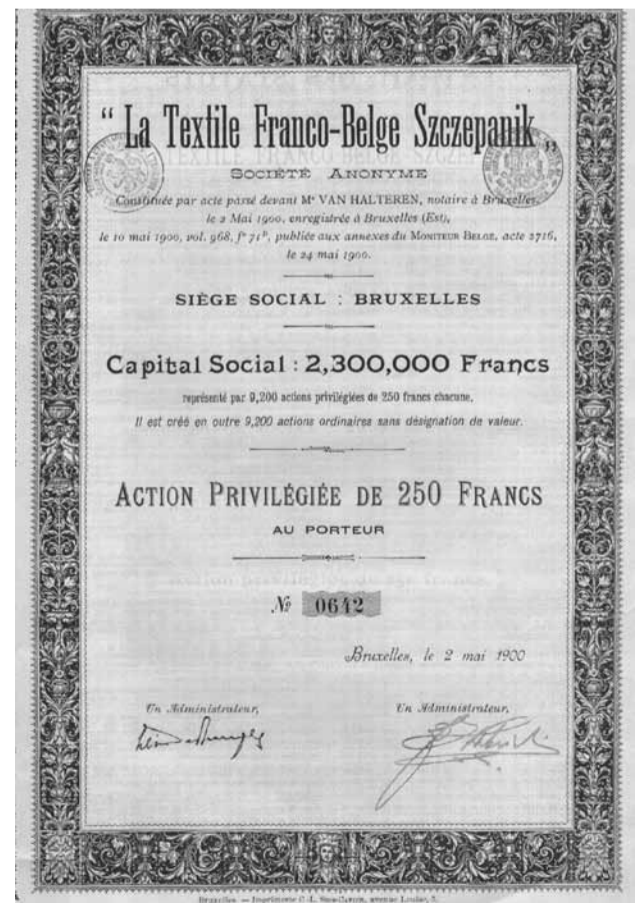

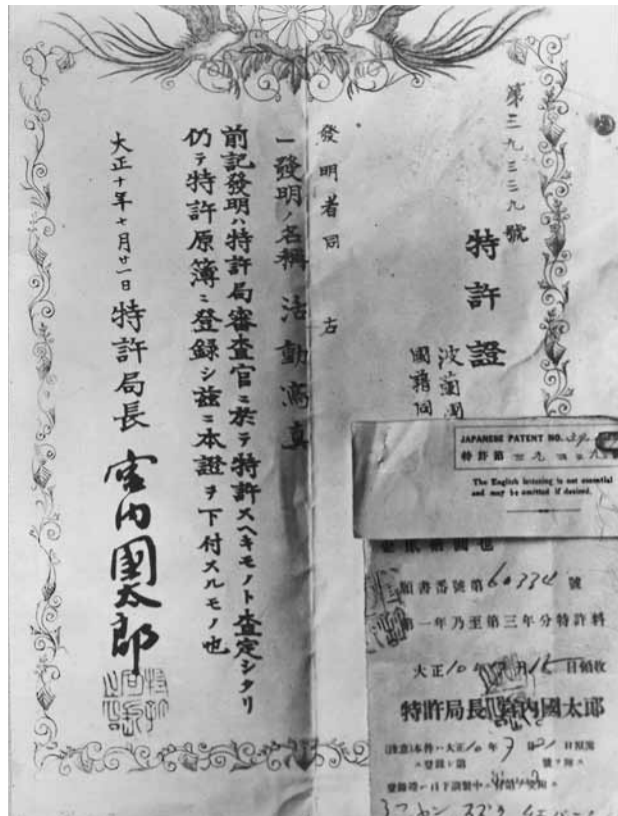
Maszyna tkacka

Genialny Polak został wynalazcą i konstruktorem kamer filmowych oraz aparatów projekcyjnych do filmu barwnego – patenty te wymagały specjalnych kamer, projektorów i taśmy filmowej pokrytej emulsją panchromatyczną. W tych trzech kierunkach Szczepanik prowadził intensywne prace przez kilkanaście lat. Pierwsze modele zostały wykonane w berlińskiej firmie Emila Buscha. Ze względu na zadania zakładu związane z wojną, produkcja kamer prowadzona była pokryjому.

Pierwszy model kamery Szczepanika

Szczepanik w Tarnowie

Katedra tarnowska – tutaj przed 110. laty, w sobotę, 8 listopada 1902 r. o godz. 10.00 na ślubnym kobiercu stanęła wyjątkowa para: Ona - 23-letnia Maria Hiacynta Wanda Dzikowska, córka lekarza i On – 30-letni Jan Szczepanik, syn Marianny, znany w świecie wynalazca. Szczepanik dotarł koleją do Tarnowa w towarzystwie wspólnika Franza Habricha i przejechał dorożką spod dworca na ul. Kaczkowskiego, gdzie mieścił się wynajęty dom Dzikowskich, spełniający rolę domu weselnego. Karetą zaprzęzoną w konie Sanguszki państwo młodzi przejechali do nowo wyremontowanej katedry, mijając po drodze rosnące przy ul. Krakowskiej robinie akacyjne, oświetlone lampami naftowymi...

Dom przy ul. Sowińskiego 11 – w czasach Szczepanika ul. Żabnieńska. To dom doktorostwa Dzikowskich, zaprojektowany przez Augustyna Tarkowskiego. Na uwagę zasługuje detal wykończeniowy – w attyce dostrzec można postać głowy kobiecej – to ponoć podobizna Wandy, żony Jana Szczepanika. W tym domu na poddaszu wynalazca w latach 1907-1914 pracował w swoim laboratorium nad wykonaniem fotografii w barwach naturalnych.

Dom przy ul. Chopina 11 – w czasach Szczepanika ul. Klikowska. Dom zaprojektowany przez Franciszka Hackbeila, dar doktora Dzikowskiego dla córki i zięcia. Rodzina Szczepaników mieszkała w tym domu w latach 1915-1932. W tym domu geniusz pracował nad filmem kolorowym i tutaj zmarł 18 kwietnia 1926 r. Stąd też odprowadziły go rzesze tarnowian na miejsce wiecznego spoczynku.

Stary Cmentarz w Tarnowie – nekropolia z końca XVIII w., jedna z najpiękniejszych i najstarszych w byłej Galicji. W 1907 r. w grobowcu Dzikowskich spoczął najstarszy synek Szczepaników. Dnia 20 kwietnia 1926 r. odbył się pogrzeb wielkiego wynalazcy. Od lat 60. XX w. grobowcem opiekują się tarnowianie, początkowo ze Szkoły Podstawowej im. S. Staszica, potem ze szkoły średniej, noszącej imię wynalazcy. W 80. rocznicę śmierci w 2006 r. na grobowcu ustawiono popiersie Szczepanika.

Szkoła im. Jana Szczepanika – zespół szkół, skupiający XIV LO i Technikum Nr 5, który od 20 października 1995 r. nosi zaszczytne imię wynalazcy. Wraz z Fundacją im. Jana Szczepanika pielęgnuje nie tylko wśród tarnowian pamięć o swoim Patronie. Przechowuje nieliczne ocalałe pamiątki po wynalazcy. W bieżącym roku zorganizował uroczyste „Genialne Urodziny” – Jubileusz 140. rocznicy urodzin wynalazcy.

Ulica Jana Szczepanika, Szlak Jana Szczepanika, Pomnik Jana Szczepanika na pl. Sienkiewicza – to inne miejsca w naszym mieście związane z postacią tego geniusza, który oczarowany pięknem córki powiatowego lekarza, pokochał też Tarnów...

Kontynuatorzy dzieła geniusza

Bogdan Szczepanik wraz z Franciszkiem Ożgą prowadził z przemysłowcami amerykańskimi rozmowy na temat zorganizowania w Stanach Zjednoczonych towarzystwa do eksploatacji wynalazku filmu barwnego wg metody Jana Szczepanika. Uzdolniony artystycznie Bogdan odziedziczył po ojcu wrażliwość na piękno. Cechą wspólną głównych wynalazków Jana Szczepanika była reprodukcja obrazu barwnego. Syn przedstawiał barwy świata na swych obrazach.

Uzdolniony artystycznie Bogdan odziedziczył po ojcu wrażliwość na piękno. Cechą wspólną głównych wynalazków Jana Szczepanika była reprodukcja obrazu barwnego. Syn przedstawiał barwy świata na swych obrazach.

Bogusław Szczepanik miał 14 lat, gdy zmarł ojciec. Zaangażował się w działalność ugrupowań patriotycznych, podczas II wojny światowej działał w konspiracji, aresztowany przez gestapo trafił do więzienia. Mimo usilnych starań rodziny i znajomego księdza o jego uwolnienie, zginął w więzieniu we Wronkach.

Mimo usilnych starań rodziny i znajomego księdza o jego uwolnienie, zginął w więzieniu we Wronkach.

Zbigniew Szczepanik podjął działania kontynuujące dzieła ojca w zakresie filmu barwnego. Był głównym organizatorem działalności „Laboratorium Doświadczalnego Szczepanik – Film”. Opracował przystawkę do projektora, która umożliwiła

wyświetlanie filmów w barwach naturalnych bez konieczności wymiany aparatów projekcyjnych. Był autorem wielu wynalazków, właścicielem ponad 30 patentów, niektóre z nich stawały go wśród czołowych wynalazców światowych.

Maria Zboińska z d. Szczepanik odzyskała niektóre pamiątki dotyczące jej sławnego ojca, bliscy i znajomi przekazali jej fotografie rodzinne Szczepaników i Dzikowskich. Po śmierci brata Zbigniewa Maria była głównym ambasadorem geniuszu wybitnego tarnowianina. Życzliwie i chętnie udostępniała wszelkie materiały oraz dzieliła się wiedzą o ojcu, zachowaną ze spotkań z nim lub uzyskaną w rozmowach z matką czy bratem Zbigniewem.

Po śmierci Jana, jak również rodziców Wandy, Szczepanikowie przenieśli się do Warszawy, by kontynuować dzieło ojca. Podczas powstania warszawskiego w 1944 r. całe archiwum Szczepanika łącznie z urządzeniami uległo całkowitemu zniszczeniu w tragicznych okolicznościach. Na rozkaz hitlerowca Zbigniew Szczepanik musiał własnoręcznie podpalić mieszkanie przy Marszałkowskiej 21, w którym znajdowało się laboratorium i cały dorobek ojca. Jan Szczepanik swoim dzieciom nie pozostawił majątku, ale przekazał spuściznę wielkiego talentu odkrywczego i chęć zdobywania nowych dziedzin nie objętych jeszcze ludzką wyobraźnią.

Wystawa poświęcona Janowi Szczepanikowi w Muzeum Techniki w Warszawie z udziałem rodziny wynalazcy

W roku jubileuszu 140. urodzin Jana Szczepanika w Tarnowie zrealizowano wiele projektów i wystaw poświęconych geniuszowi z Galicji. Do największych wydarzeń można zaliczyć „Genialne Urodziny” – projekt realizowany przez Fundację im. Jana Szczepanika oraz Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Tarnowie w ramach środków z budżetu miasta Tarnowa. Ambasadorami przywrócenia pamięci o wielkim wynalazcy byli dyrektor ZSOiT Magdalena Siedlik, prezes Fundacji Sławomir Sus, Anna Pragłowska – autorka książki „Obrazy i barwy. O życiu i wynalazkach Jana Szczepanika” oraz wiele innych osób, czego dowodem jest wielość wydarzeń i inicjatyw poświęconych Szczepanikowi nie tylko w Tarnowie.

- XII 2011 – odrestaurowanie placu przy Szkole im. Jana Szczepanika przez Urząd Miasta Tarnowa, wyeksponowanie postaci wynalazcy i jego dokonań
- XII 2011 – wydanie książki przez Fundację im. Jana Szczepanika „My Eurotarnowianie. Jan Szczepanik w świadomości współczesnych” autorstwa Mieczysława Czosnyki
- I 2012 – wydanie okolicznościowego kalendarza z okazji 140. rocznicy urodzin Szczepanika – Urząd Miasta Tarnowa
- III-IV – wystawa „Jan Szczepanik - Polski Edison” w Polskim Ośrodku Społeczno-Kulturalnym w Londynie (UMT)
- 13 VI 2012 r. – jubileusz 140-lecia urodzin genialnego wynalazcy, złożenie kwiatów pod pomnikiem Szczepanika
- 13 VI 2012 r. – plenerowa ekspozycja wystawy wielkoformatowej „Jan Szczepanik – polski Edison” na tarnowskim rynku (UMT)
- 15 VI 2012 r. – uroczysta sesja naukowa „Znaczenie wynalazków Jana Szczepanika na przestrzeni 100 lat”, wręczenie statuetek „Profil Jana Szczepanika – Sala Lustrzana
- 15 VI 2012 r. – projekt „Genialne Urodziny. Tarnów gra ze Szczepanikiem” – patronat honorowy Prezydent Miasta Tarnowa, Dyrektor Muzeum Techniki w Warszawie, Prezes Tarnowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego. W programie gry, zabawy, konkursy, happeningi z udziałem szkół noszących imię genialnego Polaka z Krosna, Łodzi i Tarnowa; koncert na ul. Brodzińskiego, promocja książki Anny Pragłowskiej pt. „Obrazy i barwy. O życiu i wynalazkach Jana Szczepanika” powstałej przy wydanej pomocy wydawnictwa „Scan”
- 16 VI 2012 r. – sesja naukowa „Śladami Jana Szczepanika po Przemysłu” – organizowana wraz z Towarzystwem Przyjaciół Nauk w Przemysłu
- 17 VI 2012 r. – uroczyste otwarcie wystawy „Jan Szczepanik – polski Edison” w Muzeum Techniki w Warszawie z udziałem jego rodziny z Warszawy i Krosna
- VI 2012 – Postać Szczepanika przypomniana przez media: „Przegląd Techniczny”, „Niedziela”, „Rzeczpospolita” „Gazeta Krakowska”, „Tem” , Radio RDN Małopolska, Polskie Radio, Radio Kraków, TV Imav Tv oraz Portal Onet.pl
- 28 VI – 25 VII 2012 r. – cykl 8 audycji w Radiu RDN Małopolska pt. „Młodzi Odkrywcze Szczepanika” zrealizowanych na zlecenie UMT. Po miejscach związanych ze Szczepanikiem oprowadzał słuchaczy Mieczysław Czosnyka wraz z dwójką uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Tarnowie
- 28 XI 2012 r. – podsumowanie działań związanych z Jubileuszem Jana Szczepanika – projekcja filmu dokumentalnego TVP z cyklu „Wielcy znani i nieznani” – „Polski Edison”. Kino „Marzenie”.

